

INVESTITSIYALAR TASNIFI

Inatov Sherzod Shuhrat o`g`li

Toshkent davlat yuridik universiteti Magistratura bosqichi talabasi

E-mail: sherzodinatov21@gmail.com

ANNOTATSIYA

Maqolada investitsiyalarni tasniflash masalalari muhokama qilinadi. Muallifning ta'kidlashicha, hozirgi vaqtda akademik yuristlar investitsiyalarning mohiyati va tasnifi to'g'risida umumiy tushunchaga ega emaslar, investitsiyalar sifatida bir xil huquqiy munosabatlarni tartibga soluvchi turli me'yoriy hujjatlar ham o'rganilayotgan sohada bunday fundamental tushunchani belgilashga mutlaqo boshqacha yondashuvlarga ega. Muallifning xulosasiga ko'ra, ko'pchilik tasniflar sun'iy tasnifga taalluqlidir va faqat tasniflarni real va moliyaviy toifalarga bo'lish tabiiy tasnifga imkon qadar yaqinroq bo'ladi. Shuningdek, Umumiy fikrlarga qaramay, investitsiyalar mantiqiy nuqtai nazardan to'g'ridan-to'g'ri va portfelga bo'linmaydi. To'g'ridan-to'g'ri investitsiyalar real investitsiyalarning alohida holati bo'lib, portfelli investitsiyalar moliyaviy investitsiyalar usullaridan biridir. Ammo bu ikki turdagi investitsiyalar bir-biri bilan hech qanday mulk bilan bog'liq emas.

Kalit so'zlar: *investitsiyalar, investitsiyalar tasnifi, real investitsiyalar, moliyaviy investitsiyalar, portfel investitsiyalar, to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalar*

KIRISH

Hozirda hech kim investitsiyalarning hech bir davlat iqtisodiyoti rivoji uchun muhimligiga shubha qilmaydi. Mamlakatimizda ham bu masalada istisno yo`q, aksincha mamlakatimiz iqtisodiyotiga sarmoya kiritish har doimgidek dolzarbdir. Bugungi iqtisodiy globallashuv jarayonida investitsion faoliyat har bir davlat iqtisodiyotida muhim ahamiyatga ega element hisoblanadi. Sababi mazkur faoliyat mamlakatda sanoat ishlab chiqarish darajasini kengaytirishga va rivojlantirishga, iqtisodiyotning barqaror hamda progressiv o`shishiga xizmat qiladi. Shu bois investitsion faoliyatni qo`llab-quvvatlovchi har bir davlat o`zining bu boradagi aniq maqsadlarini ifodalovchi yo`l xaritasini ishlab chiqadi. Mamlakatimizda sarmoyaga bo`lgan katta qiziqishni inobatga olgan holda, bir tomondan, investorlar uchun eng qulay shart-sharoitlarni yaratish, ikkinchi tomondan, davlat manfaatlarini investorning insofsiz harakatlaridan himoya qilishni ta'minlash zarur. Huquqiy tartibga solishning muayyan usullari va tartiblari yordamida ko`plab masalalar hal qilinishi mumkin.

Shunday qilib, amaldagi qonunchilikni takomillashtirish bo`yicha aniq takliflar ishlab chiqish maqsadida investitsiyalarni huquqiy tartibga solishni har tomonlama o`rganish masalalari yuridik fanning ustuvor yo`nalishlaridan biridir.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Ilmiy bilish usullaridan biri o`rganilayotgan sohani tasniflashdir. Belgilangan fikrga ko`ra, tasnifni yaratish, qoida tariqasida, obyektlar to`plamini o`rganishni nazarda tutadi.¹ Shu bilan birga, bizning fikrimizcha, investitsiyalar tasnifini turli mezonlar bo`yicha tuzish uning mohiyatini chuqurroq tushunishga yordam beradi va pirovardida zaruriy investitsiyalar yaratishga yordam beradi. Investitsiyalarni tasniflashdan kelib chiqqan holda, bitta normativ akt va muayyan investitsiya munosabatlarini tartibga soluvchi normativ huquqiy hujjatlarda muayyan investitsiya munosabatlarini tartibga solish bo`yicha taklifni yaratish, normativ hujjatlarni birlashtirish yoki aksincha, alohida ajratish mumkin. Amaliyot shuni ko`rsatadiki, to`g`ri tuzilgan tasnif, bir tomondan, o`rganilayotgan soha natijalarini umumlashtiradi, ikkinchi tomondan, uning rivojlanishining yangi bosqichini belgilaydi.² Investitsiyalarning ikki tomonlama, iqtisodiy va huquqiy mohiyatini hisobga olgan holda, investitsiyalar tasnifini iqtisodiy va huquqiy nuqtai nazardan yondoshgan holda ko`rib chiqish maqsadga muvofiqdir.

INVESTITSIYA TUSHUNCHASI

Investitsiya tushunchasiga ba`zi bir xalqaro ko`p tomonlama shartnomalarda ham ta`rif berib o`tilgan bo`lib, xususan, 1997-yilda qabul qilingan Investorlar huquqlarini himoya qilish to`g`risidagi Moskva konvensiyasining 1-moddasiga muvofiq investitsiya bu investorlar tomonidan foyda olish yoki ijtimoiy samaraga erishish maqsadida moliyaviy va moddiy vositalarni shuningdek, mol-mulkka hamda intellektual mulkka bo`lgan huquqlarni agar ular mazkur shartnomaga a`zo davlatlarning milliy qonunchiligiga ko`ra muomaladan chiqarilmagan yoki muomalada bo`lishi cheklanmagan bo`lsa, turli faoliyat obyektlariga jalb qilishdir.³ “Ko`p tomonlama investitsiya kafolatlari agentligni tashkil etish to`g`risida”gi 1985-yildagi Seul konvensiyasida investitsiya tushunchasiga izoh berilmagan bo`lsada,

¹ Бочаров В. А. Маркин В. И. Основы логики: Учебник. М. ИНФРА-М. 1998. С. 212

² Мейен С.В., Шрейдер Ю.А. Методологические аспекты теории классификации // Вопр. философии. 1976. № 12. С. 67–79

³ Конвенция о защите прав инвестора (ЗАКЛЮЧЕНА В Г. МОСКВЕ 28.03.97)

investitsiyalarning uch asosiy belgisi ko`rsatib o`tilgan. Bunda avvalo, konvensiya a`zolari investitsiyalarni pul qo`yilmasi tarzida yoki natura shaklida amalga oshirilishi lozimligidan kelib chiqib harakat qiladilar.⁴ Bir qancha o`zbek iqtisodchi olimlari xususan, A.Vahabov, Sh.Xajibakiyev, N.Muminovlar investitsiyaning mazmun-mohiyati bo`yicha quyidagi fikrlarni ilgari suradi: “Investitsiyalar – foyda olish yoki ijobiy ijtimoiy samaraga erishish maqsadida tadbirkorlik obyektlariga va boshqa faoliyat turlariga qo`yiladigan pul mablag`lari, banklarning maqsadli omonatlari, aksiyalar, boshqa qimmatli qog`ozlar, texnologiyalar, mashinalar, uskunalar, litsenziyalar, kreditlar, har qanday boshqa mol-mulk yoki mulkiy huquqlar, intellektual boyliklardir”.⁵ G`arb olimlari jumladan, U.Sharp, G.Aleksander, J. Beylilar investitsiya tushunchasiga “bu kelajakda daromad olish uchun bugun o`zingdan ajratilishi kerak bo`lgan kapitaldir” - deya izoh beradilar.⁶

Ilmiy-huquqiy hamjamiyatda investitsiyalarning yagona ta`rifi masalasida konsensus mavjud emas.⁷ Ba`zi olimlar sarmoyani o`z fuqarolik huquqlarini amalga oshirish harakati sifatida ko`rishadi.⁸ Boshqalar esa investitsiyalarni fuqarolik huquqi obyekti deb hisoblaydi.⁹ Yana boshqalar investitsiyani "investitsiya munosabatlari" tushunchasi orqali belgilaydilar.¹⁰

Ushbu maqolada, agar boshqacha ko`rsatilmagan bo`lsa, investitsiya deganda biz kelajakda foyda olish maqsadida kapitalni investitsiya qilish jarayonini tushunamiz. Aks holda, butun tasniflash mumkin bo`lgan investitsiya obyektlari ro`yxatiga qisqartirilishi kerak edi. Ma`lumot o`rnida shuni ta`kidlash kerakki, iqtisodchilar orasida investitsiyalarni aniqlash masalasida ham yagona fikr yo`q. Ko`pincha iqtisod faniga investitsiyalar jarayon, ya`ni daromad olish maqsadida pul qo`yish tushuniladi, investitsiya obyektining o`zi esa ko`p hollarda kapital deb ataladi.¹¹ Shu bilan birga, investitsiyalar daromad olish maqsadida qo`yilgan mulk va

⁴ Henkin L. International Law: Cases and Materials. – Saint Paul, Minnesota, U.S.A.: West Publishing Co., 1993. – P.525–538

⁵ Vahabov A.V., Xajibakiyev Sh.X, Muminov N.G. Xorijiy investitsiyalar. O`quv qo`llanma. T.: «Moliya»

⁶ Шарп У., Александер Г., Бэйли Дж. Инвестиции. М.: ИНФРА-М, 2001. С. 1

⁷ Белицкая А. В. Правовое обеспечение государственной инвестиционной политики: дис. ... док. юр. наук. М., 2018. С. 66-77

⁸ Гушин В. В., Овчинников А. А. Инвестиционное право. М.: ЭКСМО, 2006, С. 72

⁹ Доронина Н. Г., Семилютин Н. Г. Государство и регулирование инвестиций. М.: Городец, 2003, С. 10

¹⁰ Антипова О. М. Правовое регулирование инвестиционной деятельности (анализ теоретических и практических проблем). М. Волтерс Клувер, 2007. 248 с

¹¹ Савицкая Г. В. Экономический анализ: Учебник. М. НИЦ ИНФРА-М.

boshqa boyliklarning butun majmuasini ifodalaydi, degan fikrlar ham bildiriladi.¹² Ammo, bugungi kunda iqtisodchilar orasida eng oddiy va eng ommabop bo`lgan narsa sarmoyani ertaga kattaroq miqdorni olish uchun bugun bo`linishi kerak bo`lgan pul sifatida ta`riflashdir.¹³

INVESTITSİYALAR TASNIFI

Hozirgi vaqtda yuridik va iqtisod fanlarida o`rganilayotgan obyektlarni tasniflashda ko`plab yondashuvlar mavjud. Birinchidan, barcha investitsiyalar odatda obyekt bo`yicha bo`linadi investitsiyalar ikkita katta guruhga - moliyaviy va real investitsiyalarga bo`linadi. Haqiqiy investitsiyalar deganda biz kapitalni bevosita real aktivlarga investitsiya qilish korxonalar, moliyaviy qo`yilmalar esa turli qimmatli qog`ozlarni sotib olishni ifodalashini tushunamiz. Real investitsiyalarni tavsiflash ularning hajmi va daromad keltirishi asosida amalga oshiriladi.¹⁴ Moliyaviy investitsiyalar kapitalni, to`lov va moliyaviy majburiyatlarning barcha turlarini o`zida mujassamlashtiruvchi, moliyaviy aktivlarga joylashtirilishini anglatadi. Bir ovozdan fikr bor, lekin qaysi investitsiyalarni real deb tasniflash masalasida fanda konsensus yo`q. Qonunchilikda real investitsiyalarning aniq ta`rifi ham yo`q. Shu bilan birga, investitsiyalarning asosiy turlarining ta`rifini ishlab chiqish barcha investitsiya loyihalariga juda ijobiy ta`sir ko`rsatadi. Investitsiyani u yoki bu turga tasniflashning asosiy mezonini investitsiya obyekti bo`lganligi sababli, bu tushunchalarni aynan shu mezon bo`yicha belgilash maqsadga muvofiqdir. Boshqa tomondan, agar moliyaviy investitsiyalarni qimmatli qog`ozlarga investitsiyalar sifatida ta`riflash ilmiy hamjamiyat tomonidan rad etilishiga olib kelmasa, ehtimol, buni aniqlash mumkin. moliyaviy bo`lmagan barcha boshqa investitsiyalar kabi moliyaviy investitsiyalar. Tabiiyki, har qanday holatda ham, real investitsiyalarni investitsiyalarning umumiy sonidan ajratish imkonini beradigan investitsiya obyektlarining o`ziga xos xususiyatlarini tavsiflash va o`rganish kerak. Shu bilan birga, bizning fikrimizcha, real investitsiyalarni moliyaviy bo`lmagan barcha investitsiyalar sifatida belgilash ham mavjud bo`lish huquqiga ega. Moliyaviy investitsiyalar sohasidagi huquqiy

2013. 649 с.

¹² Дмитриев М. Н., Голубцов А. Н. Эффективность капитальных вложений. Учебное пособие. Н. Н.. МИПК НИСИ. 191. 89 с.

¹³ Шарп. У., Александер Г., Бэйли Дж. Инвестиции. Пер. с англ. М. ИНФРА-М. 2001. 1028 с.

¹⁴ <https://arxiv.uz/uz/documents/referatlar/iqtisodiyot/investitsiya-uning-mohiyati-iqtisodiy-mazmuni-va-turlari>.

tartibga solish qimmatli qog`ozlar bozorini tartibga soluvchi maxsus qonun hujjatlari bilan amalga oshiriladi. Ushbu qonun hujjatlariga taalluqli bo`lmagan barcha boshqa investitsiyalar yuqori ehtimollik bilan real investitsiyalar sifatida tasniflanishi mumkin. Ko`rinib turibdiki, investitsiyalarni tasniflash nuqtai nazaridan investitsiyalarning real va moliyaviy bo`linishi eng muhim hisoblanadi. Bu ikki xil turdagi investitsiyalar qoida tariqasida, turli me'yoriy hujjatlar bilan tartibga solinadi. Haqiqiy investitsiyalar bilan bog`liq huquqiy munosabatlar umumiy fuqarolik va ma'muriy qoidalarga bo`ysunadi. Moliyaviy investitsiyalar, birinchi navbatda, qimmatli qog`ozlar bozori to`g`risidagi qonun hujjatlari bilan tartibga solinadi. Ushbu turdagi investitsiyalarning har biri o`z navbatida boshqa ko`plab mezonlarga ko`ra tasniflanishi mumkin. Shunday qilib, investitsiya davriga ko`ra, uzoq muddatli investitsiyalar o`rtacha uch yil va undan ortiq investitsiya davri bilan ajralib turadi.¹⁵ Mulkchilik shakliga ko`ra xususiy, davlat, xorijiy va aralash investitsiyalarga ajratiladi.¹⁶ Mintaqaviy asosda ichki (ichki) va tashqi (xorijiy) investitsiyalarga ajratiladi.¹⁷ Xavf darajasiga ko`ra investitsiyalar past riskli investitsiyalar va yuqori xavfli investitsiyalarga bo`linadi.¹⁸

Yuqorida sanab o`tilganlarga qo`shimcha ravishda, odatda iqtisodiyot va buxgalteriya hisobi bilan bog`liq bo`lgan investitsiyalarning ko`plab turli tasniflari mavjud. Shuni ta'kidlash kerakki, real va moliyaviy investitsiyalar uchun turli xil qo`shimcha tasniflar mavjud. Xususan, moliyaviy investitsiyalar mavzusida aksiyalarga, obligatsiyalarga va boshqa investitsiyalarga bo`linadi. O`z navbatida, real investitsiyalar ham turli mezonlarga ko`ra tasniflanishi mumkin. Bundan tashqari, investitsiya predmetiga ko`ra, V. G. Zolotov asosiy fondlarga va aylanma mablag`larga qo`yilmalardan iborat bo`lgan moddiy investitsiyalar va nomoddiy investitsiyalar, shu jumladan nomoddiy aktivlar, masalan, gudvil yoki franchayzingni ajratadi.¹⁹ Investitsiyalarni tasniflashning deyarli cheksiz variantlari mavjud. Ammo

¹⁵ Кропотов Л. Г. О видах и классификации договорных коммерческих инвестиций в объекты капитального строительства. // Имущественные отношения в Российской Федерации. 2012. № 11 (134). С. 41-55.

¹⁶ Дмитриева Е. В. Сущность и классификация инвестиций. // Путеводитель предпринимателя. 2013. № 18. С. 80-86.

¹⁷ Харсеева А. В. Сравнительный анализ существующих подходов к классификации инвестиций. // Теория и практика общественного развития. 2010. № 3. С. 225-228.

¹⁸ Кутепов О. Е., Непарко М. В. Виды и классификация инвестиционной деятельности. // Бизнес в законе. Экономико-юридический журнал. 2016. № 1. С. 211-214.

¹⁹ Золотогорев В. Г. Инвестиционное проектирование. Экоперспектива. Минск. 1998. 463 с

shuni ta'kidlash kerakki, olimlar tasniflashning tabiiy va sun'iy ikki turini ajratadilar.²⁰ Sun'iy tasnif, eng avvalo, o'rganilayotgan hodisani bilish uchun qulay shaklda taqdim etadigan tavsif tizimidir. Sun'iy tasniflashda obyektlar o'rganilayotgan obyektlar uchun har doim ham muhim bo'lmagan xususiyatlariga ko'ra guruhlariga bo'linadi, lekin bu xususiyatlar turli guruhlarining obyektlarini bir-biridan aniq ajratishi kerak. Bu tasnif rasmiy hisoblanadi. Tabiiy tasnifda o'rganilayotgan obyektning barcha yoki hech bo'lmaganda eng muhim xususiyatlaridan foydalaniladi va u yoki bu bilim sohasidagi tadqiqotlar tabiiy tasnifni yaratish bilan bog'liq. Sun'iy tasniflar, qoida tariqasida, ishchi va yordamchi sifatida yaratiladi. Ko'rinishidan, investitsiyalarni obyekt bo'yicha real va moliyaviy toifalarga bo'lish investitsiya kabi hodisaning tabiiy tasnifiga eng yaqin bo'ladi. Tasniflashning qolgan usullari, garchi o'rganish obyektini o'rganish uchun foydali bo'lsa-da, lekin sun'iy tasniflardir.

Investitsiyalarni tasniflashdan chekinib, yana bir savolga to'xtalib o'tmaslik mumkin emas. Huquqiy va iqtisodiy ta'limotlarda investitsiya obyektiga ko'ra barcha investitsiyalar to'g'ridan-to'g'ri va portfelga bo'linadi, degan nuqtai nazar mavjud. Shunday qilib, to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalar portfel investitsiyalaridan farq qiladi. Amaldagi qonunchiligimizga va xalqaro amaliyotga ko'ra, to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalar investor investitsiya qilish jarayonida sotib oladigan investitsiyalardir. To'g'ridan-to'g'ri investitsiyalar va portfel investitsiyalari-bu jismoniy shaxslar va muassasalar tomonidan moliya bozorlarida kapital taqsimlash uchun qo'llaniladigan ikkita alohida strategiya. Ikkala yondashuv ham daromad olishni kutish bilan turli xil aktivlarga pul qo'yishni o'z ichiga olgan bo'lsa-da, ular maqsadlari, vaqt oralig'i, tavakkalchilik va aktivlarni nazorat qilish nuqtai nazaridan farqlanadi. To'g'ridan-to'g'ri investitsiyalar deganda investor yoki muassasa o'z faoliyatiga ta'sir o'tkazish va nazorat qilish niyatida kompaniya yoki jismoniy aktivning muhim ulushini sotib oladigan strategiya tushuniladi.²¹ Ushbu turdagi investitsiyalar kompaniya kapitalining muhim qismini qo'shilish yoki qo'shib olish yo'li bilan yoki tashqi bozorda sho'ba yoki qo'shma korxonalar tashkil etish orqali sotib olishni o'z ichiga

²⁰ Субботин А. Л. Классификация. М. 2001. С. 33-37

²¹ foreign direct investment [https://www.law.cornell.edu/wex/foreign_direct_investment#:~:text=The%20International%20Monetary%20Fund%20\(%E2%80%9CIMF,See%3A%20IMF%2C%20Balance%20of%20Payments.](https://www.law.cornell.edu/wex/foreign_direct_investment#:~:text=The%20International%20Monetary%20Fund%20(%E2%80%9CIMF,See%3A%20IMF%2C%20Balance%20of%20Payments.)

oladi. To`g`ridan-to`g`ri investitsiyalarning asosiy maqsadlaridan biri - investorga kompaniyaning boshqaruv qarorlarini qabul qilishda ishtirok etish va uning umumiy faoliyatiga ta`sir qilish imkonini beradigan muayyan sanoat yoki bozorda uzoq muddatli strategik mavqega ega bo`lishdir.²² To`g`ridan-to`g`ri investorlar odatda investitsiya qilingan korxonaning potentsial o`shishi va rentabelligidan foyda olishga intiladilar, shu bilan birga o`zlarining tajribalari va resurslari orqali uning muvaffaqiyatiga faol hissa qo`shadilar. Boshqa tomondan, portfel investitsiyalari risk va daromadning yaxshi muvozanatlangan kombinatsiyasiga erishish uchun aksiyalar, obligatsiyalar, investitsiya fondlari va birja fondlari (ETF) kabi moliyaviy aktivlarning diversifikatsiyalangan portfelini yaratishni o`z ichiga oladi. Portfel investorlari individual investitsiya yo`qotishlarining ta`sirini yumshatish va portfelning umumiy daromadini maksimal darajada oshirish uchun o`z investitsiyalarini turli aktivlar sinflari va geografik mintaqalar bo`ylab tarqatishga intilishadi. Portfel investitsiyalari nisbatan qisqa muddatli investitsion ufq bilan tavsiflanadi, chunki investorlar o`zgaruvchan bozor sharoitlari va investitsiya imkoniyatlariga javoban o`z aktivlarini taqsimlashni tez-tez o`zgartiradilar. To`g`ridan-to`g`ri investorlardan farqli o`laroq, portfel investorlari odatda o`zlari sarmoya kiritgan kompaniyalarning boshqaruvi yoki faoliyatiga sezilarli ta`sir ko`rsatmaydi. Bundan tashqari, to`g`ridan-to`g`ri investitsiyalar va portfel investitsiyalari investitsiya qilingan aktivlarga nisbatan nazorat va ta`sir darajasi jihatidan farq qiladi.²³ To`g`ridan-to`g`ri investitsiyalar bo`lsa, investor odatda investitsiya qilingan korxonalarda katta ulushga ega bo`lib, bu ularga qarorlar qabul qilish jarayonlarida qatnashish va kompaniyaning strategik yo`nalishini faol ravishda shakllantirish imkonini beradi. Bundan farqli o`laroq, portfel investorlari ko`pincha o`zlari investitsiya qilgan kompaniyalar ustidan nazoratga ega emaslar, chunki ularning egalik ulushlari odatda ancha kichikroq va ularga boshqaruv qarorlari yoki korporativ boshqaruvga ta`sir qilish qobiliyatini ta`minlamaydi. Buning o`rniga, portfel investorlari asosli investitsiya qarorlarini qabul qilish va o`z portfellarini samarali boshqarish uchun fond menejerlari va moliyaviy maslahatchilarning

²² "Foreign Direct Investment: Definition, Pros, Cons" by Kimberly Amadeo

<https://www.imf.org/en/Publications/SPROLLS/direct-investment#sort=%40imfdate%20descending>.

²³ Direct vs: Portfolio Investment: Understanding the Differences <https://fastercapital.com/content/Direct-vs--Portfolio-Investment--Understanding-the-Differences.html>.

tajribasiga tayanadilar. Bundan tashqari, to`g`ridan-to`g`ri investitsiyalar va portfel investitsiyalari har bir yondashuv bilan bog`liq xavf darajasi va potensial daromadlar nuqtai nazaridan farqlanadi. To`g`ridan-to`g`ri investitsiyalar ko`pincha portfel investitsiyalariga qaraganda xavfliroq hisoblanadi, chunki u investitsiya qilingan subyektlarning o`ziga xos operatsion va moliyaviy tavakkalchiliklariga yuqori darajada ta`sir ko`rsatadi. Boshqa tomondan, portfel investitsiyalari investorlarga o`z tavakkalchiligini aktivlarning diversifikatsiyalangan diapazoni bo`ylab tarqatish imkonini beradi, bu esa individual investitsiya yo`qotishlarining ta`sirini yumshatishga va portfelning umumiy o`zgaruvchanligini kamaytirishga yordam beradi. Biroq, bu diversifikatsiya sezilarli o`sish istiqbollari bo`lgan kompaniyaga to`g`ridan-to`g`ri investitsiyalar bilan solishtirganda yuqori daromad olish imkoniyatini ham cheklashi mumkin.

XULOSA

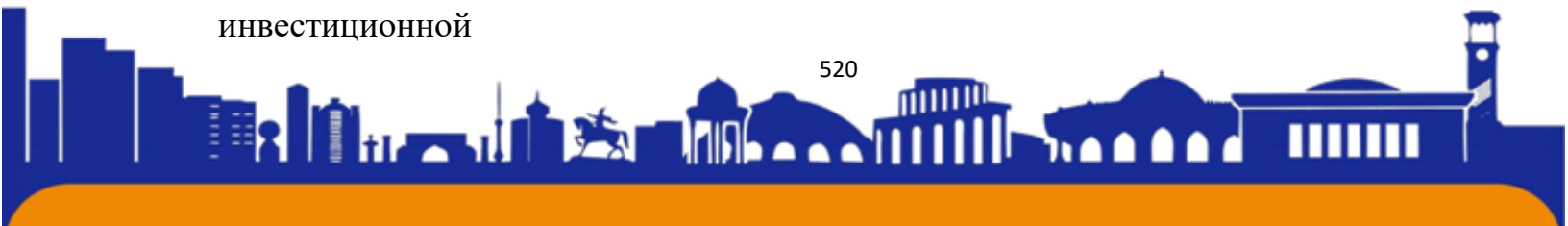
Ushbu maqolada investitsiyalarni tasniflashning zamonaviy usullari tahlil qilinadi. Investitsiyalarni huquqiy tartibga solishni yanada takomillashtirish va bir xil huquqiy munosabatlarni tartibga solishda foydalanish maqsadida investitsiya tushunchasining yagona ta`rifini ishlab chiqish taklif etilmoqda. Ko`pgina tasniflar sun`iy tasnifga taalluqlidir va faqat tasniflarning haqiqiy va moliyaviy bo`linishi tabiiy tasnifga imkon qadar yaqinroq bo`ladi. To`g`ridan-to`g`ri va portfel investitsiyalar bir-biriga qarama-qarshi emas. To`g`ridan-to`g`ri investitsiyalar real investitsiyalarning alohida holati bo`lib, portfelli investitsiyalar moliyaviy investitsiyalar usullaridan biridir. Ammo bu ikki turdagi investitsiyalar bir-biri bilan hech qanday mulk bilan bog`liq emas.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO`YXATI:

1. Бочаров В. А. Маркин В. И. Основы логики: Учебник. М. ИНФРА-М. 1998. С. 212
2. Мейен С.В., Шрейдер Ю.А. Методологические аспекты теории классификации // Вопр. философии. 1976. № 12. С. 67–79
3. Конвенция о защите прав инвестора (ЗАКЛЮЧЕНА В Г. МОСКВЕ 28.03.97)
4. Henkin L. International Law: Cases and Materials. – Saint Paul, Minnesota,

- S.A.: West Publishing Co., 1993. – P.525–538
5. Шарп У., Александер Г., Бэйли Дж. Инвестиции. М. : ИНФРА-М, 2001.
 6. Vaxabov A.V., Xajibakiyev Sh.X, Muminov N.G. Xorijiy investitsiyalar. O'quv qo'llanma. T.: «Moliya»
 7. Белицкая А. В. Правовое обеспечение государственной инвестиционной политики: дис. ... док.юр. наук. М., 2018. С. 66-77
 8. Гуцин В. В., Овчинников А. А. Инвестиционное право. М.: ЭКСМО, 2006, С. 72
 9. Доронина Н. Г., Семилютин Н. Г. Государство и регулирование инвестиций. М.: Городец, 2003, С. 10
 10. Антипова О. М. Правовое регулирование инвестиционной деятельности (анализ теоретических и практических проблем). М. Волтерс Клувер, 2007. 248с
 11. Савицкая Г. В. Экономический анализ: Учебник. М. НИЦ ИНФРА-М. 2013. 649 с.
 12. Дмитриев М. Н., Голубцов А. Н. Эффективность капитальных вложений. Учебное пособие. Н. Н.. МИПК НИСИ. 191. 89 с.
 13. Шарп. У., Александер Г., Бэйли Дж. Инвестиции. Пер. с англ. М. ИНФРА-М. 2001. 1028
 14. Кропотов Л. Г. О видах и классификации договорных коммерческих инвестиций в объекты капитального строительства. // Имущественные отношения в Российской Федерации. 2012. № 11 (134). С. 41-55.
 15. Дмитриева Е. В. Сущность и классификация инвестиций. // Путеводитель предпринимателя. 2013. № 18. С. 80-86.
 16. Харсеева А. В. Сравнительный анализ существующих подходов к классификации инвестиций. // Теория и практика общественного развития. 2010. № 3. С. 225-228.
 17. Кутепов О. Е., Непарко М. В. Виды и классификация инвестиционной

деятельности. // Бизнес в законе. Экономико-юридический журнал. 2016. № 1. С. 211-214.

18. Золотогоров В. Г. Инвестиционное проектирование. Экоперспектива.

Минск. 1998. 463 с

19. Субботин А. Л. Классификация. М. 2001. С. 33-37

20. <https://arxiv.uz/uz/documents/referatlar/iqtisodiyot/investitsiya-uning-mohiyati-iqtisodiy-mazmuni-va-turlari>

21. [https://www.law.cornell.edu/wex/foreign_direct_investment#:~:text=The%20International%20Monetary%20Fund%20\(%E2%80%9CIMF,See%3A%20IMF%2C%20Balance%20of%20Payments.](https://www.law.cornell.edu/wex/foreign_direct_investment#:~:text=The%20International%20Monetary%20Fund%20(%E2%80%9CIMF,See%3A%20IMF%2C%20Balance%20of%20Payments.)

22. "Foreign Direct Investment: Definition, Pros, Cons" by Kimberly Amadeo

<https://www.imf.org/en/Publications/SPROLLs/directinvestment#sort=%40imfdate%20descending>

23. Direct vs: Portfolio Investment: Understanding the Differences <https://fastercapital.com/content/Direct-vs--Portfolio-Investment--Understanding-the-Differences.html>